

המוכר את הבית פרק רביעי בבא בתרא סט.

עין משפט נר מצוה

מח א ג ד ה ו ז ח ט י כ
מב' מביע עור כיון דטובה
בטיב חשיבא עור וכו' רש"י
א זיל לריי פריש. עיניך
(ד עיניך חתך א')

לעזר רש"י

פאשיל"ש [פיישיל"ש].
תמוכות גפן.
קביל"ש [קביל"ש].
יתרות. קרסולים.

רבינו גרשום

אבני דאכפא. אותן אבנים
ששימין על העמודין כדי
שלא יתפורו אילן ואילן.
לוי מאיר. דאמר מכר את
הכרם מר כל תשמישי
הכרם. כיון דמתקנן.
שמופין אפי"ג דלא מניח
על העמודין עיניו או על
הכנין מכותו. לרבנן אין
נמכרות עד דמנחן בבנין
משום דלאו כגון של קרקע
דמי. (א) אלמא עד דמנחן
אפי"ג. הני סדורות. בגדר.
קנין המחולקין המעמדין
הגפנים. שלאותן שמועמדין
בהם הגפנים קלופין הן
הקליפות שפליהן כדי
שלא ינטו המים בין
הקליפות ובין העץ ומתליע
שלא יהיו אותן תולעין
ויראין ומתליעין הכרם.
לר"ם כיון דמשפין.
שמופין ומחודדין הוו
שימשי הכרם. לרבנן
לא הוו שימשי הכרם
עד דמנחן ומקמי בכרם
אין נמכר. אפי"ג דמטי
למיחצר. הואיל דמחבר
לקרקע בקרקע דמי. ואפי"ג
האלימי. הקנים נמכרין עמה
הואיל דפתוחי. שאינה
עשויה בטיט אפי"ג דלא
קביטא יפה בקרקע. ס"א
כיון דלא קביע לאו
נכופל של קרקע דמי אפי"
הכי מבורה. ואת חיצת
הקנים. אלו קנים הרוקנין
ושיזבאים כמה קנים בגזע
אחד אפי"ג דאלימי. דמהו
היתום. שרה בפני עצמה
דמי אפי"ג הכי מבורה.
ואת החורב שאינו מורכב.
דאכתי כל זמן דלא צריך
ריכבא לא דבר חשוב
הוא. חורב מורכב. כעין
שמוכיבין בין האילנות
דקניס כדי להחזירם בכוחן
הואיל שאינו מורכב לאו
שרה בפני מדיא. ואת
התולת. השקמה. שלא
הגידל כל כך שהוא חבור.
שקמה כך הוא שם האילן.
ואפי"ג דצריכא לירעא.
שהוא מונחת שם עד
שתריבש. אף על גב דקביע
בשדה לא מבורה. [כיון]
שהיא עשויה בטיט ורשות
בפניו. הוי' סדן השקמה.
דהוי אילן חשוב שקוצצין
הענפים שלו כדי להגדילין
לצורך קורות וזהו סדן.
מלבנות של פתחים. אותן
אבנים שעומדין במוזות
הפתח שלעוין אושיו"ש.
אותן מוזות שבפתח הבית
המחבר בקרקע מהו. מכרין
או לא מכרין. כי תיבעי
לך היכא דנקיטי בסיכוי.
שאין מחוברות בקרקע כי
אם כעין שעושים ציר לדלת
(בזימנא) שכל אחת נכנסת
בחבורה ובכך מחוברין.
לנו עבידן. המלבנות ולא
מודבני. או דלמא (לא)
אינו מודבני. מלבנות של
כרעי המטה. אלו לבנים
ששימין תחת כרעי המטה
שלא יתליעו מלהלוחות
של קרקע. שהיא בית רובע
רשות בפניו הוי ולא
מודבני.

ואת השומירה. רש"י גריס צרישא שאין עשויה צטיט וצטיטא
גבי לא מכר גריס העשויה ורבינו חננאל גריס איכפא א'
והוא דמתחן. אין נראה לפרש לר"ם דמתח על העומרי' דמה לנו
לריבין שיהו מונחים על העומרים הואיל והעומרים שהן

מחתן אינן מכורין ונראה לר"י דלא
מחתן היינו שמעולם לא היינו על
העומרים ומחתן היינו שכבר הונחו¹
ולאו דמתח השתא:

מחולקין. צערוך² פירש שהסירו
הקליפות כדי שלא
יתליעו: וְלֹא אֵת חִיצַת הַקְּנִים בּו'.
אע"ג דקמיני. עוד יאריך לקמן על
משנה זו וזהו שאין דשומירה ומכר
אלא כן דרך הגמרא שמתחלה מפרש
המשנה ואח"כ מאריך:

בעי ר' אלעזר מלבנות פתחים.
לא כפי הקוטרם לפתח
הבית קאי דהא לא איירי כלל במכר
בית אלף נראה לר"י לפתח שומירה
קאי ואשומירה דרישא קאי דקמני
דמכר את השומירה:
ארעא

בטיט: אע"ג דלא קביעא בארעא: ואת החורב שאינו מורכב ואת בתולת
השקמה: אע"ג דאלימי: אבל לא מכר (א) את האבנים שאינן לצרכה: לר"מ
דלא מתקנן לרבנן דלא מחתן ולעולא דאמר אבנים הסדורות לגדר לר' מאיר
דלא מתקנן לרבנן דלא סדרן: ולא את הקנים שבכרם שאינן לצרכו: לר'
מאיר דלא משפין לרבנן דלא מוקמן: ולא את התבואה התלושה מן הקרקע:
ואע"ג דצריכא לארעא: ולא את חיצת הקנים שהיא בית רובע: ואע"ג דקמיני
א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן לא חיצת הקנים בלבד אלא אפילו ערוגה קמנה
של בשמים ויש לה שם בפני עצמה אינה נמכרת עמה אמר רב פפא והוא
דקרו לה וורדא דפלניא: ולא השומירה העשויה בטיט: ואע"ג (א) דמחברא
בארעא: (ב) (ולא את חרוב המורכב ולא סדן השקמה: ואע"ג דקמיני:) בעי
רבי אלעזר מלבנות של פתחים מהו היכא דמחברי בטיטא לא תיבעי לך
דהא מחבר כי תיבעי לך דנקיטי בסיכוי מאי תיקו בעי רבי זירא מלבנות
של חלונות מהו מי אמרינן לנוי בעלמא הוא דעבידי או דלמא כיון
דמחברי מחברי תיקו בעי רבי ירמיה מלבנות של כרעי המטה מהו כל
היכא דמיטלטלי בהדה לא תיבעי לך דהא מיטלטלי כי תיבעי לך היכא
דלא מיטלטלי מאי תיקו: ולא את חרוב המורכב ולא סדן השקמה (א) וכו':
מנא

חילת הקנים: קנים המחולקין. מפולקין (א) שמעמידים תחת הגפנים כדי שיהו הגפנים תחת הפנים ופופין והאשכולות תולין בצאור ולא יתקלקלו צקרקע
וקוין להו פאשיל"ש: משופין ומתוקנן לכך: אע"ג דלא מוקמן. שאינן זופין ונעולים עדיין צקרקע: ואע"ג דמטיא למיחצר.
הגיע זמן קצירתה וסד"א כל העומד לקצור כקצור דמי אפי"ג לגבי מכירה מכורים בכלל שדה. וזדלמא מטאי לא אילטריך למיחסי מכר דפשיטא
היא שהרי השדה מוכר עכשיו לגמרי וזה הלוקה לא יינה למוכר לנצל כאן פירותיו וללקיטה השתא לא חוו הלכך פשיטא דודאי מכר: אע"ג
דאלימי. דבתר תפיסת הקרקע אזלינן. ופרושי הוא דקמפרש גמי למתני ואילו: דלא קביעא. צקרקע: לר' מאיר דלא מחתן. דהשתא
אינן תשמיש (א) כלל ולרבנן דלא מחתן דלא הוי תשמיש קצוב ומשבו: דלריכא לארעא. לשטחה צדה לאחר קצירה להנפח התבואה מריח
הקרקע ולייבש: דקמיני. קנים דקים: נראה צעני לפי שטת המשנה דקמני זין כך וזין כך לא מכר את חילת הקנים שהיא בית רובע
ולא את השומירה שהיא עשויה צטיט ולא את חרוז כו'. וצטיטא דרישא לא תנין להו צמתניתין שכן סדר שמועה זו והכי גרסינן לא ולא את
התבואה התלושה מן הקרקע ואע"ג דלריכא לארעא ולא את חילת הקנים שהיא צים רובע ואע"ג דקמיני אמר ר' יוחנן
לא את חילת הקנים בלבד כו' עד אמר רב פפא והוא דקרו לה וורדא דפלניא ולא את השומירה העשויה צטיט ואע"ג דקביעא בעי ר' אלעזר
מלבנות של פתחים כו' צעי ר' זירא כו' צעי ר' ירמיה כו' עד היכא דלא מיטלטלי מאי תיקו ולא את חרוז המורכב ולא את סדן השקמה
אע"ג דקמיני מנהני מיני אמר רב יהודה אמר רב דאמר קרא ויקם כו'. ולפי שיש דברים קצרים בשמועה זו טעו הסופרים ונשתבשו הספרים
ולפי סדר סדרתי אפרשה: לא את חילת הקנים בלבד. שהוא דבר חשוב ומחויב בית רובע צקרקע אמרו דאילו (א) מוכר עם השדה אלף
אפי"ג ערוגה קמנה דלא הוי בית רובע. ואורחא דמילתא נקט של צשמים לפי שדרך לקרות לה שם צפני עכמה והוא הדין לכל דבר שיש לו שם
צפני עכמה. וזכילת קנים בלבד פירש לך שיעורא דמילתא דפסיקא היא דאי הוי בית רובע יש לו שם צפני עכמה ואי לא לא: אמר רב פפא והוא
דקרו כו'. לפרושי אתא היכי דמי יש לה שם צפני עכמה דקאמר רבי יוחנן: וורדא דפלניא. ערוגת צושם של פלוני: אע"ג דקביעא.
השומירה צקרקע כיון דטובה צטיט אינה מיטלטלת עוד ומשיבא ויש לה שם צפני עכמה והרי הוא המוכר את השדה שלא מכר את
הבית דאין בית בכלל שדה אלף בכלל חצר: צעי רבי אלעזר כו'. משום מתני דקמיפלגא צשומירה זין עשויה צטיט לשאינה עשויה
צטיט נקט לה הכא להך צעיא דקמיפלגא נמי זין עשויה צטיט לנקיטי צסיכי. ובמוכר את הבית לחצירו קצעי אס מכר בכלל הבית
מלבנות של פתחים אס לאו והוא תיקון שעושין צצדי המוזות וממלעה וממלעה שהדלת שוקק עליהן: דמתבני צעניא. מחוברין כמותל
אבנים צטיט: דהא מחברי. והוי מן הבית עכמה: צסיכי. ימדות קביל"ש וכו' לפרקן: מאי. מי אמרינן אינן צריבין לפתח כל כך ולא
מכרין או לא תיקו: צעי ר' זירא. אס תמני לומר מלבנות של פתחים דנקיטי צסיכי מכורין בכלל הבית היינו משום דלחזוק צעידן אצל
מלבנות של חלונות דנקיטי צסיכי מהו לנו עבדן ולא מודבני או דלמא כיון דמתבני צסיכי הא מיחברי ומכרין כדאמרן גבי מלבנות
פתחים אצל (א) מחברי צטיט לא מיבעיא לן. כן. ולא מודבני: מלבנות של כרעי המטה. חשיבות עץ היו ונתנים תחת כרעי המטה כדי
שלא ירקבו צקרקע. ואס תמני לומר גבי פתחים וחלונות דמודבני היינו משום דמחברי מיהא צסיכי אצל הכא דלמא מיחברי
למטה כלל דמפרש ואילו קמיבעיא ליה אס הוא מכור עם המטה או לא: דמיטלטלי צדה. שמוחברין במסמרות או צסיכי:
מנהני

גב' אצני דאכפא. לאחר שקצרו העומרים מניחין אותן לייבשן
ומניחין עליהם אצנים כדי שלא יפוזר הרוח: הסדורות. צמון
השדה לעשות גדר לשדה: לצורות. ואע"ג דאינן סדורות חשיב להו
תשמיש קצוב שדה לימכר עמו: הכא פרגמו אצני דאכפא. כעין
אמר מר אבדו למילתיה למכר פרושי אליבא
דל"מ ור' אליבא דרבנן: לר"ם. דלאמר

פרק המוכר את הספינה (לקמן דף
עח): מכר כרס מכר תשמישי כרס
ושמעין דאמא לאיפלוגי אדרבנן
ולמימר דאפי' אותן תשמישין שאינן
נמכרין לרבנן עם הכרס דלא קציעי
כל כך לר"ם מכורין און והלכך צכל
תשמישי כרס ושדה השנין צמשמתינו
צנינן לפרושי היכי דמי דלר"ם מכור
ולרבנן אינו מכור והלכך לר"ם הני
אצני דאכפא מכורין הן צכלל שדה
כיון דמתוקנות ומזומנות לצורך
העומרים: ואע"ג דלא מחתן. שאינן
מזומנות צמון השדה אלף חוץ לשדה
דלהכי אהני מאי דלאמר ר"ם מכר כל
תשמישי כרס לטפוי צמכירת שדה
אפילו הנהו תשמישין שאינן מונחין
צמכו הואיל ולצורך השדה נתקנו.
והא דלאמר לעיל (דף עה:) אפילו תימא
ר"ם תסם קציעי כו' הני אצני דאכפא
דמתקני קרי קציעי אף על פי שאין
מחוצרין צקרקע הרי קצועין לתשמיש
צמה זו ואין דרך לנטולן לשדה אחר
ולא להשאילן: לרבנן. דלאמרי לא
מכר כל תשמישי כרס אלף המיוחדין
הרבה לתשמיש אין נמכרין אלף א"כ
מחתן למון השדה: ועולא דאמר
אצנים הסדורות לגדר. ובעל כרחך
סתמא רבנן קצט למילתיה דלר"ם
לא צעין סדורות אלף דמתקנן לצורך
גדר שדה זו: אע"ג דלא סידרס. זו
על גב זו דצכלל כל תשמישי כרס הוא
לרבנן לא מודבני עד דסידרן לכך
דהיינו מעשה גדול (א) ותשמיש קצוב:
קנים מאי עינדטיהו. מה צריבין
לכרס קנים הגדלים צקרקע דקנים
סתמא ששעמ ליה צמקוס גידולן כמו

חילת הקנים: קנים המחולקין. מפולקין (א) שמעמידים תחת הגפנים כדי שיהו הגפנים תחת הפנים ופופין והאשכולות תולין בצאור ולא יתקלקלו צקרקע
וקוין להו פאשיל"ש: משופין ומתוקנן לכך: אע"ג דלא מוקמן. שאינן זופין ונעולים עדיין צקרקע: ואע"ג דמטיא למיחצר.
הגיע זמן קצירתה וסד"א כל העומד לקצור כקצור דמי אפי"ג לגבי מכירה מכורים בכלל שדה. וזדלמא מטאי לא אילטריך למיחסי מכר דפשיטא
היא שהרי השדה מוכר עכשיו לגמרי וזה הלוקה לא יינה למוכר לנצל כאן פירותיו וללקיטה השתא לא חוו הלכך פשיטא דודאי מכר: אע"ג
דאלימי. דבתר תפיסת הקרקע אזלינן. ופרושי הוא דקמפרש גמי למתני ואילו: דלא קביעא. צקרקע: לר' מאיר דלא מחתן. דהשתא
אינן תשמיש (א) כלל ולרבנן דלא מחתן דלא הוי תשמיש קצוב ומשבו: דלריכא לארעא. לשטחה צדה לאחר קצירה להנפח התבואה מריח
הקרקע ולייבש: דקמיני. קנים דקים: נראה צעני לפי שטת המשנה דקמני זין כך וזין כך לא מכר את חילת הקנים שהיא בית רובע
ולא את השומירה שהיא עשויה צטיט ולא את חרוז כו'. וצטיטא דרישא לא תנין להו צמתניתין שכן סדר שמועה זו והכי גרסינן לא ולא את
התבואה התלושה מן הקרקע ואע"ג דלריכא לארעא ולא את חילת הקנים שהיא צים רובע ואע"ג דקמיני אמר ר' יוחנן
לא את חילת הקנים בלבד כו' עד אמר רב פפא והוא דקרו לה וורדא דפלניא ולא את השומירה העשויה צטיט ואע"ג דקביעא בעי ר' אלעזר
מלבנות של פתחים כו' צעי ר' זירא כו' צעי ר' ירמיה כו' עד היכא דלא מיטלטלי מאי תיקו ולא את חרוז המורכב ולא את סדן השקמה
אע"ג דקמיני מנהני מיני אמר רב יהודה אמר רב דאמר קרא ויקם כו'. ולפי שיש דברים קצרים בשמועה זו טעו הסופרים ונשתבשו הספרים
ולפי סדר סדרתי אפרשה: לא את חילת הקנים בלבד. שהוא דבר חשוב ומחויב בית רובע צקרקע אמרו דאילו (א) מוכר עם השדה אלף
אפי"ג ערוגה קמנה דלא הוי בית רובע. ואורחא דמילתא נקט של צשמים לפי שדרך לקרות לה שם צפני עכמה והוא הדין לכל דבר שיש לו שם
צפני עכמה. וזכילת קנים בלבד פירש לך שיעורא דמילתא דפסיקא היא דאי הוי בית רובע יש לו שם צפני עכמה ואי לא לא: אמר רב פפא והוא
דקרו כו'. לפרושי אתא היכי דמי יש לה שם צפני עכמה דקאמר רבי יוחנן: וורדא דפלניא. ערוגת צושם של פלוני: אע"ג דקביעא.
השומירה צקרקע כיון דטובה צטיט אינה מיטלטלת עוד ומשיבא ויש לה שם צפני עכמה והרי הוא המוכר את השדה שלא מכר את
הבית דאין בית בכלל שדה אלף בכלל חצר: צעי רבי אלעזר כו'. משום מתני דקמיפלגא צשומירה זין עשויה צטיט לשאינה עשויה
צטיט נקט לה הכא להך צעיא דקמיפלגא נמי זין עשויה צטיט לנקיטי צסיכי. ובמוכר את הבית לחצירו קצעי אס מכר בכלל הבית
מלבנות של פתחים אס לאו והוא תיקון שעושין צצדי המוזות וממלעה וממלעה שהדלת שוקק עליהן: דמתבני צעניא. מחוברין כמותל
אבנים צטיט: דהא מחברי. והוי מן הבית עכמה: צסיכי. ימדות קביל"ש וכו' לפרקן: מאי. מי אמרינן אינן צריבין לפתח כל כך ולא
מכרין או לא תיקו: צעי ר' זירא. אס תמני לומר מלבנות של פתחים דנקיטי צסיכי מכורין בכלל הבית היינו משום דלחזוק צעידן אצל
מלבנות של חלונות דנקיטי צסיכי מהו לנו עבדן ולא מודבני או דלמא כיון דמתבני צסיכי הא מיחברי ומכרין כדאמרן גבי מלבנות
פתחים אצל (א) מחברי צטיט לא מיבעיא לן. כן. ולא מודבני: מלבנות של כרעי המטה. חשיבות עץ היו ונתנים תחת כרעי המטה כדי
שלא ירקבו צקרקע. ואס תמני לומר גבי פתחים וחלונות דמודבני היינו משום דמחברי מיהא צסיכי אצל הכא דלמא מיחברי
למטה כלל דמפרש ואילו קמיבעיא ליה אס הוא מכור עם המטה או לא: דמיטלטלי צדה. שמוחברין במסמרות או צסיכי:
מנהני

(א) רש"י מ"ג (ב) ז"ל רותה
מטלטלת עור כיון דטובה
בטיב חשיבא עור וכו' רש"י.
(א) ז"ל לריי פריש. עיניך
(ד עיניך חתך א')

הגרות הב"ח

(א) גב' אצל לא מכר לא את
האצנים שאינן לנרסה למ"ד
אבני דאכפא לר"ם דלא
מתקנן: (ב) שם צטיט אפי"ג
דקביעא צחלמא: (א) שם
ולא קרן השקמה ואע"ג
דקמיני מנא הוי מילי צל"ל
ותיבת. וכו' נתקן:
(ד) רש"י"ש ד"ה אפי"ג וכו'
מעשה גדול לתשמיש קצוב
דמכרס הס"ד: (א) ד"ה קנים
המחולקין מוטלן הס"ד
ואפי"ג מ"ה שמעמדין וכו'
והשטותל תלויין צצורי:
(א) ד"ה לריי מילי וכו'
תשמיש קצוב מכלל: (א) ד"ה
לא את חילת וכו' דאפי' מכור
עם השדה: (א) ד"ה צעי ר'
זירא וכו' אצל א מחברי:

מוסף תוספות

א. דכיון דרשיעא בטיטא לא
חזיא לטלטולה אורעא וכו'
דמשקבא התם עבידא וכו'
גופא דארעא דמאי וכו',
ולא את השומירה שאינה
עשויה בטיט וכו' דכיון דלא
שיעא בטיטא ארעא
דטלטולה עבידא. ואפי"ג
דמחברא. עראי בעלמא
הוא דהא יכול למעיקרה כל
אימא דבעי. די נמס.
ב. שכבר נשתמש אורעא זה
התשמיש. דאי לא הוי הו'
כמטלטלין שבשדה שהרי
דאיותתן לצורך אחורבה
הן נכרות שהיו מיוחדות
לתשמיש העומרים והוא לא
נשתמש בהם מעולם
ושאינן לצרכה הן בקראות.
שימין נסם האפי"ג.

(א) לפאורס ז"ל והלכך צעין
עד דמנחן גפן.